

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ**



**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ В ЕПОХУ
ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ І ЗАГРОЗ**

*Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції
26-27 квітня 2018 року*

(Том 2)

**Дніпро
2018**

УДК 338.45 (477)
ББК 65.9(4УКР)30

Актуальні проблеми економіки та управління в епоху глобальних викликів і загроз : Зб. мат.-лів всеукр. наук.-практ. конф., Дніпро, 26-27 квіт. 2018 р. – В 2-х томах. – Т. 2. / Нац. метал. академія України. – 2018. – 322 с.

Упорядники: Педько А.Б.
Проха Л.М.

Голова оргкомітету конференції:

Величко О.Г. ректор НМетАУ, чл.-кор. НАНУ, д.т.н., професор

Члени оргкомітету:

Пройдак Ю.С. проректор НМетАУ з наукової роботи, д.т.н., професор
Ковальчук К.Ф. декан факультету економіки та менеджменту НМетАУ, д.е.н., професор
Довбня С.Б. завідувач кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня, д.е.н., професор
Педько А.Б. заступник завідувача кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня з наукової роботи, к.е.н., доцент
Гончарук О.В. доцент кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня, к.е.н.

Секретар оргкомітету:

Проха Л.М. старший викладач кафедри економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня

У збірнику містяться матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми економіки та управління в епоху глобальних викликів і загроз», що була проведена 26-27 квітня 2018 року кафедрою економіки та підприємництва ім. Т.Г. Беня Національної металургійної академії України.

Для науковців, викладачів, державних службовців, економістів промислових підприємств та фінансових установ, студентів економічних спеціальностей.

Матеріали учасників конференції друкуються в авторській редакції.

УДК 338.45(477)
ББК 65.9(4УКР)30

В УКРАЇНІ І СВІТІ	288
<i>Лось В.О., Білий Д.О.</i> Застосування методів нечіткої логіки з метою оцінки інвестиційної привабливості на фондовому ринку	288
<i>Стецько М.В., Зленко П.С.</i> Фінансові посередники: значення, види та роль у розвитку ринку фінансових послуг.....	291
<i>Садовський О.В.</i> Основные факторы, влияющие на формирование цены и волатильность на биржевом рынке украинских акций	294
СЕКЦІЯ № 13. КРИПТОВАЛЮТИ: НОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ФЕНОМЕН АБО "МИЛЬНА БУЛЬБАШКА"	297
<i>Макшишко Н.К., Налігацька В.С.</i> Практичне застосування технології блокчейн в економіці	297
<i>Пукала Р., Внукова Н.М.</i> Ризик використання криптовалюти у "відмиванні" коштів	299
<i>Пластун О.Л.</i> Ефект дня тижня на ринку криптовалют	302
<i>Сидор Г.В., Андрусів У.Я., Давидовська Г.І.</i> Криптовалюта – гроші майбутнього	304
<i>Бурковська А.В., Буганов О.В.</i> Тенденції розвитку вітчизняної криптовалюти	307
<i>Калінін О.В., Фоменко Ю.Р.</i> Розвиток криптовалюти в Україні	310
<i>Булах І.І., Шиманська О.В.</i> Законодавство України і bitcoin	311
<i>Шаповалова І.В., Зубенко Ю.О.</i> Біткойн: це пузир, який скоро лопне, або гарна інвестиція?	314
СЕКЦІЯ № 14. ОСВІТНІ ПРОГРАМИ І ТЕХНОЛОГІЇ	316
<i>Молоканова В.М.</i> Розвиток освіти на основі проектно-орієнтованого навчання	316
<i>Вишневська М.К.</i> Склад та значення інноваційних знань і технологій в процесі підготовки фахівців у галузі економіки	318
<i>Садовський О.В.</i> Использование интернет ресурсов при изучении трейдинга в курсе "Биржевая деятельность"	320

доступу: <http://www.gazeta.ru/tech/2016/02/01/8038769/blockchain.shtml>

2. Худорожков Р. Bankir.ru // Blockchain всемогутній: чим він корисний для банків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bankir.ru/publikacii/20151106/blockchain-vsemogushchii-chem-on-polezen-dlya-bankov-10006885>

Пукала Р.,
кандидат економічних наук, PhD, проректор
Державної вищої техніко-економічної школи ім. Б. Маркевича,
м. Ярослав (Польща),
Внукова Н.М.,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри управління фінансовими послугами,
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця,
м. Харків

РИЗИК ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У "ВІДМИВАННІ" КОШТІВ

Прийняття нових міжнародних стандартів ФАТФ (2012) передбачають перехід на ризик-орієнтований підхід щодо боротьби з "відмиванням" коштів та протидії фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення. Відповідно до Стратегії розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення на період до 2020 року, затвердженої КМУ, передбачено удосконалення форм та методів **ризик-орієнтованого підходу** у сфері фінансового моніторингу.

Поява нових загроз щодо застосування криптовалют для "відмивання" коштів потребує додаткового дослідження щодо самої суті криптовалют та їх використання у протиправній діяльності.

Мета – розробка теоретичних положень та практичних рекомендацій із визначення можливості використання криптовалют для "відмивання коштів".

Економічна суть та правовий статус криптовалют є дискусійною. В залежності від країни криптовалюти розглядаються як платіжний засіб, особливий товар, нематеріальний актив, можуть мати обмеження в обігу та ін.

В Україні відповідно до Закону України "Про платіжні системи і переказ коштів в Україні" [0] значення криптовалюти як валюти не визначено. Засобом набуття криптовалюти може бути майнінг, який є технологією створення нових блоків у блокчейні, яка забезпечує функціонування таких систем, за що творці нагороджуються деякою кількістю криптовалюти. Новим є те, що 2018 року урядовий комітет КМУ підтримав рішення доповнити Класифікатор видів

економічної діяльності (КВЕД) пунктом майнінг¹, як діяльність з підтримки функціонування розподіленої бази даних. Отже, це може стати початком формування системи контролю за виробленням і обігом криптовалюти в Україні.

Ревізування майнінгу є важливим заходом попередження ризику застосування для майнінгу будь-яких комп'ютерів, зокрема, державних установ. Прикладом може бути те, як вірус примусив комп'ютери майніти криптовалюту. Ним були заражені 4200 сайтів, які належали державним установам США і Великої Британії². Вірус через майнінг "відмивав" гроші для хакерів. Керівництво ФРС США заявили про те, що цифрові валюти, "такі як біткоіни", становлять загрозу для фінансової стабільності в подальшому.

Питання щодо можливості використання криптовалют для "відмивання" коштів та фінансування тероризму має різні точки зору в Європі. Основні міжнародні організації, які розробляють принципи і стандарти для результативного здійснення політики протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, зокрема, Європол, стверджує, що 3-5% з 100 мільярдів фунтів стерлінгів з нелегальних джерел відмивається в Європі, торгуючи крипто валютами [0]. Глава Європолу підкреслив, що для вирішення цієї проблеми потрібна тісна співпраця регуляторів ринку та лідерів галузі. Наприклад, у Польщі основні фінансові регулятори КФН і НБП запустили попереджувальну кампанію проти ризиків інвестування в крипто валюти, стверджуючи, що віртуальні "валюти" не випускаються, та не гарантуються центральним банком та не є законним платіжним засобом³. Також Бюро з питань конкуренції та захисту прав споживачів виступило із заявою щодо попередження від шахрайства і "альтернативних" інвестицій, які можуть використовувати схеми моделі піраміди, в тому числі інвестиції в криптовалюту. У польській правовій системі відсутні правила щодо криптовалют. У польському парламенті 2018 року відбулося перше читання урядового законопроекту про зміни щодо протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму, який був першим в польському законодавстві щодо визначення віртуальної валюти.

Побіжно, навіть ЦБ РФ попереджає, що, використовуючи криптовалюту, можна мимовільно стати співучасником "відмивання" грошей⁴.

Банк Таїланду заборонив банкам будь-які операції з криптовалютами⁵, а також заборонив рекомендувати своїм клієнтам використовувати її як інвестиційний інструмент. Регулятор пояснив ці обмеження тим, що крипто

¹ <http://news.meta.ua/cluster:58586739-Maining-poluchit-sobstvennyi-kod-v-KVED---Kubiv/>

² <http://news.meta.ua/cluster:58168890-Virus-zastavil-gosudarstvennye-kompiutery-SShA-mainit-kriptovaliutu/>

³ Веб-сайт Uwazajnakryptowaluty.pl

⁴ <https://tsn.ua/groshi/nyu-yorkska-fondova-birzha-pochala-vidslidkovuvati-vartist-elektronnoi-valyuti-bitkoyn-428351.html>

⁵ <http://news.meta.ua/cluster:58186554-V-Tailande-zapretili-bankam-operatsii-s-kriptovaliutami/>

валюти можуть бути використані для фінансування тероризму та «відмивання» коштів.

Інша точка зору європейського дослідника - британської фірми Elliptic, яка відстежувала біткоїн-транзакції у період 2013-2016 рр., які були пов'язані з кримінальними адресами. За їх оцінкою вони склали лише 1% від усіх транзакцій на біткоїн платформах⁶. Між тим, дослідники звернули увагу регуляторів на біткоїн-міксери.

Більшість критеріїв ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом або фінансування тероризму, залишаються неформалізованими і невизначеними.

Після прийняття Закону України "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення" [0] Мінфін України наказом № 584 від 08.07.2016 затвердив Критерії ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

Оцінювання ризику клієнта відбувається за такими критеріями: географічним розташуванням держави реєстрації клієнта, типом клієнта, видом товарів та послуг, які клієнт отримує від суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Бажано внести доповнення щодо врахування ознак ризику використання операцій з криптовалютами. Це пов'язано з підвищеним ризиком їх використання для фінансування тероризму, що було викрито СБУ як механізм грошових переказів на окуповані території на заборонені електронні гаманці невстановлених осіб поза митним контролем⁷.

Загальна світова практика та вимоги міжнародних стандартів ФАТФ підтверджують високий ризиковий зміст використання криптовалют для "відмивання" коштів та фінансування тероризму внаслідок їх беззвітності, незабезпеченості, низької контрольованості, децентралізації і швидкості електронного обігу, що вимагає об'єднання зусиль всіх органів регулювання та правопорядку для створення системи контролю за майнінгом і обігом крипто валют.

Література:

1. Про платіжні системи і переказ коштів в Україні: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2346-14/ed20101005>
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [Електронний ресурс]: Закон України від 14.10.2014 № 1702-VII. - Режим доступу: \www/URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>

⁶ <https://forklog.com/issledovanie-bitkoin-redko-ispolzuet-sya-dlya-otmyvaniya-deneg/>

⁷ <http://www.dsnews.ua/politics/sbu-perevod-kriptovalyut---osnovnyy-mehanizm-finansirovaniya-09022018122300>

3. Jarco M. Kryptowaluty to maszynka do prania brudnych pieniędzy. W Europie nawet 3-5 mld funtów / M.Jarco [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forsal.pl/artykuly/1103871,kryptowaluty-to-maszynka-do-prania-brudnych-pieniedzy-w-europie-nawet-3-5-mld-funtow.html>

**Пластун О.Л.,
доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародної економіки,
ННІ БТ "УАБС",
Сумський державний університет,
м. Суми**

ЕФЕКТ ДНЯ ТИЖНЯ НА РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ

Існує величезна кількість літератури, що присвячена аналізу календарних аномалій (мова йдеться про так звані "Ефект дня тижня", "Ефект кінця місяця", "Ефект місяця року", "Ефект січня", "Ефект вихідних днів", "Ефект Хеллоуїна" тощо) та чи може вона розглядатися як доказ проти Гіпотези Ефективного Ринку. Тим не менш, за єдиним винятком [0] на сьогоднішній день у жодному дослідженні не були проаналізовані ці питання в контексті ринку криптовалют. В той же час такі дослідження є вельми цікавими, оскільки цей ринок є новоствореним, він може бути відносно неефективним, що може спричинити появу значної кількості можливостей для отримання надприбутку шляхом застосування торгових стратегій, що базуються на календарних аномаліях.

В даному дослідженні ми зосередимось на ефекті дня тижня. В якості об'єкту аналізу виступатимуть щоденні дані для криптовалюти BitCoin за період 2013-2017 рр. Інструментом дослідження виступатиме автоматизований трейдинговий метод, який відтворює дії торговців, щоб виявити, чи призводить така аномалія до появи можливостей отримання прибутку від торгівлі на ринку криптовалют [0,0]. Якщо стратегія призводить до того, що відсоток прибуткових торгів $> 50\%$ та / або загальний прибуток від торгівлі $\epsilon > 0$, то робиться висновок, що існує ринкова аномалія.

Щоб переконатися, що результати, які ми отримали, статистично відрізняються від випадкових, будуть проведені t-тести. Цей підхід обрано замість проведення z-тестів, оскільки розмір вибірки менше 100. T-тест порівнює значення з двох вибірок, щоб виявити, чи походять вони з однієї і тієї ж сукупності. У даному випадку до першої належить показник середнього прибутку / збитку для однієї угоди за результатами використання торгової стратегії, а друга дорівнює нулю, оскільки випадкова торгівля (без транзакційних витрат) повинна генерувати нульовий прибуток.

Нульова гіпотеза (H_0) полягає в тому, що середнє значення в обох вибірках однакове, а у альтернативному випадку (H_1) - ні. Обчислені значення t-тесту порівнюються з критичним (при 95%-ій значимості). Неможливість